

Παρουσίαση του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων για την ανάδειξη της ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού

Λυδία Αλαγιάννη¹, Κώστας Μαϊστρέλης², Σίμος Λεωνιδάκος³, Νίκος Παπάζης⁴, Παντελής Μπράττης⁵, Δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου⁶

¹ Βιβλιοθηκονόμος Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων του Δήμου Σαρωνικού, lydia_alag@yahoo.gr

² ReasonableGraph.org, kostas@altsol.gr

³ ReasonableGraph.org, simos@altsol.gr

⁴ ReasonableGraph.org, papazis@altsol.gr

⁵ Διδάσκων, Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, pbrattis@uniwa.gr

⁶ Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας, Αρχαιονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, mgarou@ihu.gr

Περίληψη

Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστεί η δημιουργία του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που ανήκει στο ΝΠΔΔ Αριστόδικος του Δήμου Σαρωνικού, το οποίο άρχισε να υλοποιείται στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον» του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος με επίβλεψη του Δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου και κατόπιν χρηματοδοτήθηκε από τον φορέα που ανήκει η Δημοτική Βιβλιοθήκη και της οποίας η φοιτήτρια του προγράμματος εργάζεται ως βιβλιοθηκονόμος σε αυτήν. Μέσα από την μελέτη της τοπικής κοινωνίας του Δήμου Σαρωνικού για περαιτέρω συλλογή τεκμηρίων και πρωτογενούς υλικού που αφορά στην ιστορική μνήμη και τον πολιτισμό της ευρύτερης Αν. Αττικής, αναπτύχθηκε συλλογή, όπου με υπάρχοντα τεκμήρια (χειρόγραφα, βιβλία, πρακτικά συνεδρίων κ.ά.) αποτέλεσαν υλικό μιας υποδομής που στόχο έχει την ανάπτυξη, οργάνωση και τεκμηρίωση πλήθους πληροφοριών και τεκμηρίων γύρω από την ιστορία του Δήμου Σαρωνικού. Μέσω της πλατφόρμας Reasonable Graph δημιουργήθηκαν ψηφιοποιημένες πληροφορίες, μεταδεδομένα και διασυνδεδεμένα δεδομένα που αναφέρονται σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής της ευρύτερης Αν. Αττικής, αλλά και αξιοποιήθηκαν τεχνολογικές εφαρμογές σε επίπεδο τεκμηρίωσης και προσβασιμότητας του περιεχομένου στον Παγκόσμιο Ιστό.

Λέξεις – κλειδιά: ψηφιακό αποθετήριο, ιστορική μνήμη, διασυνδεδεμένα δεδομένα, FRBR, Σημασιολογικός Ιστός

Presentation of the Digital Repository of the Municipal Library of Kalivia: promoting the history of the Saronikos Municipality

Lydia Alagianni, Kostas Maistrelis, Simos Leonidakos, Nikos Papazis, Pantelis Brattis, Emmanouel Garoufallou

Abstract:

This paper will present the creation, development and enrichment of the Digital Repository of the Municipal Library of Kalivia, which belongs to the Public Entity 'Aristodikos' of the Saronikos Municipality. The digital repository was created as a master dissertation of the postgraduate programme 'Information Management in a Digital Environment' of the International Hellenic University and consequently funded by the Saronikos Municipality. For the development of the digital repository we explored the local history, the library archives and engage the local community; followed by collecting through crowdsourcing, documents, photos, memories, and other and primary material from the community concerning the historical memory and culture of the wider Eastern Attica. Through the contribution of the community and various crowdsourcing initiatives of the Library, the first materials of the digital repository were gathered which in combination with the material that the library had in its collections, resulting in having a new enrich digital collection combine various items such as manuscripts, books, conference proceedings, etc. These items form the first version of the digital repository that documented the local history of Saronikos Municipality. The digital items were organized and documented through the Reasonable Graph platform. The digitized information, metadata and linked data referring to historical and cultural elements of the wider region of Eastern Attica were created and developed. Furthermore, technological applications were used in the field of documentation, in order to maximize the accessibility of the content through the World Wide Web.

Keywords: digital repository, historic memory, linked data, FRBR, Semantic Web

Εισαγωγή

Στο άρθρο παρουσιάζουμε τη δημιουργία και ανάπτυξη του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που ανήκει στο ΝΠΔΔ Αριστόδικος του Δήμου Σαρωνικού. Το ψηφιακό αποθετήριο (ΨΑ) είναι η συνέχεια ενός έργου που ξεκίνησε ως διπλωματική διατριβή στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον» του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος με τίτλο *Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της Ιστορικής Μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού* (δείτε εικ. 1) με επιβλέποντα Αναπληρωτή Καθηγητή τον Δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου (Αλαγιάννη, 2020). Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, που ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2020, κατατέθηκε πρόταση χρηματοδότησης του έργου στη διοίκηση του Νομικού Προσώπου που υπάγεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της. Σήμερα το έργο βρίσκεται στο τελικό στάδιο πριν την δημοσίευσή του ως *Ψηφιακό Αποθετήριο Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού*.

Η δημιουργία ενός ψηφιακού αποθετηρίου με ιστορικά και πολιτιστικά τεκμήρια ήταν και είναι πρόκληση για τις σύγχρονες δημόσιες βιβλιοθήκες, καθώς αναδεικνύουν τον ρόλο τους αξιοποιώντας σύγχρονες εφαρμογές, νέους τρόπους διάδοσης και διάσωσης της γνώσης και της πληροφορίας και καθιστώντας τες ουσιαστικό παράγοντα και επίκεντρο της κοινότητας που εξυπηρετούν. Επίσης έχουν συνεχή και ουσιαστική παρουσία στον ψηφιακό κόσμο, προσεγγίζουν το κοινό τους με διαφορετικό τρόπο, ανοίγουν ορίζοντες και προσφέρουν πρόσβαση στο υλικό τους σε χρήστες όλων των ηλικιών σε όλο τον κόσμο και δημιουργούν συνδέσμους με την τοπική κοινωνία που γίνεται ταυτόχρονα οικουμενική (IFLA, 2014; Banerjee & Reese, 2019; Calhoun, 2014; Κουλούρης & Γαρουφάλλου, 2010; Κουτούπης, 2019; Βαλατσού, 2014; Garoufallou, Asderi & Koutsomiha, 2012).

Σε μια τέτοια κατεύθυνση στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας αρχικά, εξετάστηκαν από τη μία μεριά αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες λόγω των νέων τεχνολογικών εφαρμογών, που καθιστούν πλέον ουσιώδη τον όρο Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες, με κύριο χαρακτηριστικό την συνεργασία διαφορετικών ειδικοτήτων με έμφαση την ανάδειξη και τον εμπλουτισμό στον ψηφιακό κόσμο πλήθους τεκμηρίων και ερευνητικών αποτελεσμάτων, αλλά και αλλαγές από την άλλη μεριά που έχουν επέλθει στον τομέα της περιγραφής των τεκμηρίων. Επίσης διερευνήθηκε η ενασχόληση των τοπικών κοινωνιών γύρω από θέματα που αγγίζουν το παρελθόν και την ιστορική μνήμη, προκειμένου να αναδειχθεί η αξία και ο τρόπος δημιουργίας μίας ψηφιακής συλλογής με σκοπό την ανάδειξη τεκμηρίων και βιβλιογραφικών πηγών γύρω από θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού του Δήμου Σαρωνικού.

Με την ενεργοποίηση ενός μέρους της κοινότητας του Δήμου προκειμένου να προσφέρει υλικό και πληροφορίες μέσω του πληθοπορισμού προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ψηφιακής συλλογής, φτάσαμε στο αποτέλεσμα της δημιουργίας μίας πρώτης συλλογής τεκμηρίων που σε συνδυασμό με υπάρχον υλικό της Βιβλιοθήκης, αποτέλεσε την πρώτη μαγιά για τη δημιουργία της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού που κατόπιν δημιούργησε το Ψηφιακό Αποθετήριο (ΨΑ) Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού.

Στόχος από την αρχή ήταν η οργάνωση διαφορετικών τεκμηρίων που ταυτόχρονα όμως άγγιζαν θέματα ιστορίας και πολιτισμού του Δήμου Σαρωνικού όπως:

- έντυπο υλικό που βρίσκεται στη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων
- υλικό το οποίο βρίσκεται σε ψηφιακή μορφή στο διαδίκτυο
- ψηφιακές πληροφορίες που βρίσκονται διάσπαρτες στο διαδίκτυο
- τεκμήρια που βρίσκονται στην κατοχή ανθρώπων της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού και προκύπτουν μέσω πληθοπορισμού

Η ψηφιακή συλλογή που δημιουργήθηκε περιλαμβάνει βιβλία, φωτογραφίες, βίντεο, χειρόγραφα, πληροφορίες, που όλα αυτά μαζί συνδέονται με πρόσωπα της περιοχής, οργανισμούς, τοπωνύμια κ.ά. Η συλλογή περιέχει βιβλία (κάποια ψηφιοποιημένα, σε όσα υπήρχαν τα δικαιώματα), ψηφιοποιημένα

χειρόγραφα, ψηφιοποιημένες φωτογραφίες που ορισμένες από αυτές αποκτήθηκαν με τη μέθοδο του πληθοπορισμού, ψηφιακά τεκμήρια που είναι ήδη δημοσιευμένα στο διαδίκτυο, πληροφορίες γύρω από πρόσωπα, τόπους, οργανισμούς, φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς, χρονολογίες και άλλα στοιχεία, ενώ όλα αυτά διασυνδέονται μεταξύ τους και ουσιαστικά δημιουργούν μία συλλογή πληροφοριών και τεκμηρίων που σχετίζονται με την ιστορία και τον πολιτισμό του Δήμου Σαρωνικού.

Μέσα από την ψηφιακή πλατφόρμα ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στα ξεχωριστά τεκμήρια της συλλογής, μπορεί να κάνει γενική ή σύνθετη αναζήτηση, έχει τη δυνατότητα να περιορίζει τα αποτελέσματα ανάλογα με τα φίλτρα που θέλει να χρησιμοποιήσει (π.χ. δημιουργό, χρονολογική κάλυψη, τύπο τεκμηρίου κ.ά.), ενώ αναδεικνύεται η διασύνδεση των δεδομένων με εξωτερικούς συνδέσμους και ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

Έτσι ο ερευνητής παρατηρώντας για παράδειγμα μία ψηφιακή φωτογραφία είναι σε θέση να αντλήσει στοιχεία και πληροφορίες μπαίνοντας σε νέους συνδέσμους για τον δημιουργό ή κάτοχο της φωτογραφίας, πρόσωπα ή τοπωνύμια που παρουσιάζονται στη φωτογραφία, έντυπο ή ψηφιακό υλικό το οποίο μπορεί να σχετίζεται με αυτή.

Μεθοδολογία

Αρχικά μελετήθηκε ιστορικά ο Δήμος Σαρωνικού δίνοντας έμφαση στις κοινότητες από τις οποίες αποτελείται και τις γεωγραφικές περιοχές με τις οποίες συνδέεται.

Στην παρούσα φάση που υλοποιείται το αποθετήριο ως έργο της Βιβλιοθήκης ψηφιοποιήθηκε το σημαντικό αρχαιολογικό υλικό του Μεσογείτη αρχαιολόγου Χρ. Πέτρου που αποτελείται από χειρόγραφα, έγγραφα και φωτογραφίες τα οποία είχε στην κατοχή της Βιβλιοθήκης. Σε αυτά υπάρχουν αναφορές σε λαογραφικά και αρχαιολογικά ευρήματα όχι μόνο της ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού, αλλά και άλλων περιοχών της Ελλάδας στην οποία έδρασε.

Επίσης δόθηκε έμφαση στις ιδιαιτερότητες, τις καταβολές και καταγωγές του πληθυσμού της περιοχής, όπου κατοικείται από παλαιότερα χρόνια, όπως αυτό των Αρβανιτών, όπου δημιουργήθηκε η ανάγκη να αναδειχθεί μέσα από το ΨΑ η αρβανίτικη γλώσσα και η καθημερινή ζωή αυτής της κοινότητας με τεκμήρια που αναδεικνύουν τα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους.

Κατόπιν, διερευνήθηκε αν η τοπική κοινωνία είχε ενδιαφέρον για την ανάδειξη της πολιτιστικής της κληρονομιάς, αν υπάρχουν τυπικές ή και άτυπες δομές που δραστηριοποιούνται γύρω από την τοπική ιστορία και εξετάστηκε κατά πόσο πραγματοποιούνται δράσεις γύρω από την ανάδειξη της ιστορίας, της κληρονομιάς, των εθίμων και της κουλτούρας που αναπτύχθηκε μέσα στα χρόνια από τους κατοίκους της περιοχής του Δήμου Σαρωνικού και τις κοινότητες που περιλαμβάνει. Εξετάστηκαν συλλογικοί φορείς που έχουν αναπτύξει εκδοτικό και συγγραφικό ενδιαφέρον και έχουν πραγματοποιήσει διάφορες δράσεις γύρω από αυτό, άτομα που έχουν καταγράψει ή αφηγηθεί ιστορίες και ομάδες που δραστηριοποιούνται στα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης, δίνοντας έμφαση σε αυτές τις ομάδες όπου πλήθος ατόμων δημοσιεύει τεκμήρια και παραθέτει πληροφορίες γύρω από γεγονότα και δράσεις αποτυπώνοντας την τοπική ιστορία (Αλαγιάννη, 2020).

Αποτέλεσμα αυτής της έρευνας οδήγησε τη Βιβλιοθήκη να επικεντρωθεί στις ομάδες που δραστηριοποιούνταν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι οποίες απαριθμούνταν από πλήθος μελών. Κοινοποιήθηκε πρόσκληση σε μία από αυτές τις ομάδες με σκοπό την συνάντηση στο χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης προκειμένου να συζητηθεί από κοντά ο στόχος και οι λόγοι συμμετοχής τους για τη συλλογή, ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη του πολιτιστικού και ιστορικού υλικού που κατείχαν οι πολίτες της περιοχής. Αυτό οδήγησε την ομάδα έργου στο να αναπτύξει την μέθοδο του πληθοπορισμού στο Δήμο για την συγκέντρωση των τεκμηρίων που αργότερα ψηφιοποιήθηκαν (Αλαγιάννη, 2020).

Πληθοπορισμός στο Δήμο Σαρωνικού

Τα μέλη της ομάδας αυτής κοινοποιούν ακόμη και σήμερα ψηφιοποιημένες φωτογραφίες, από τις προσωπικές και οικογενειακές τους συλλογές και αρχεία, αποτυπώνοντας προσωπικές και οικογενειακές στιγμές (όπως γαμήλιες τελετές, επαγγελματικές δραστηριότητες, οικογενειακές γιορτές, αγροτικές εργασίες κ.ά.) ή συλλογικές δραστηριότητες (πανηγύρια, αθλοπαιδιές, σχολικές γιορτές). Επίσης αναρτούν φωτογραφίες μνημείων και δημόσιων κτηρίων. Στη συλλογή των φωτογραφιών αυτών υπάρχουν ψηφιοποιημένα χειρόγραφα, αφίσες και φυλλάδια από οργανισμούς, δημόσια έγγραφα, βίντεο από ομαδικές συναθροίσεις. Τέλος υπάρχουν ψηφιακές φωτογραφίες τοπικών ενδυμασιών και κοσμημάτων, κειμηλίων και άλλων λαογραφικών στοιχείων. Η οργάνωση αυτού του υλικού από τη διαχειρίστρια της ομάδας στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης βοηθάει στο να κατηγοριοποιούνται θεματικά τα διάφορα τεκμήρια και να είναι πιο εύκολα αναζητήσιμα. Σημαντικό επίσης είναι ότι όλα αυτά τα τεκμήρια, συνοδεύονται από σχετικές πληροφορίες, άλλοτε συνοπτικές άλλοτε αναλυτικές από τους ανθρώπους/ κατόχους της πρωτότυπης φωτογραφίας, ενώ ο σχολιασμός από τα υπόλοιπα μέλη κάτω από την αντίστοιχη κοινοποίηση του ψηφιοποιημένου τεκμηρίου, δίνει τη δυνατότητα να μπορεί να εμπλουτιστεί το ίδιο το απεικονιζόμενο τεκμήριο με περισσότερες πληροφορίες πράγμα αρκετά σημαντικό κυρίως όταν πρόκειται για ονόματα προσώπων, περιοχών και ημερομηνιών (Holley, 2010; Zakaria & Abdullah, 2018).

Τα παραπάνω αποτέλεσαν πηγή ανεξάντλητη ως προς τη συλλογή τεκμηρίων, που με έναυσμα τη διπλωματική εργασία αποτέλεσε και θα αποτελέσει και κατά τη διάρκεια εμπλουτισμού του αποθετηρίου σημαντικό παράγοντα.

Μέσω της συνάντησης με τα μέλη της ομάδας που δραστηριοποιούνταν στα κοινωνικά δίκτυα, δόθηκε σε αρκετούς η δυνατότητα δημοσίευσης και τεκμηρίωσης ήδη σαρωμένων τεκμηρίων που είχαν δημοσιευθεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ ορισμένοι έφεραν πρωτογενές υλικό το επόμενο διάστημα με σκοπό να ψηφιοποιηθεί, να αναρτηθεί και να τεκμηριωθεί στο ψηφιακό αποθετήριο της Βιβλιοθήκης. Αποτέλεσμα της πρόκλησης ήταν να αναδειχθεί η αξία της δημιουργίας μίας τέτοιας υποδομής στα πλαίσια της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της κοινότητάς τους. Αυτός ο σημαντικός παράγοντας ανέδειξε την ανάγκη χρηματοδότησης μίας

τέτοιας προσπάθειας από τη μεριά του Δήμου και της Διοίκησης. Επιπλέον η προ υπάρχουσα δραστηριοποίηση και ανάδειξη καλών υπηρεσιών της Δημοτικής Βιβλιοθήκης προς την τοπική κοινωνία και το κλίμα εμπιστοσύνης που υπήρχε ήδη από προηγούμενα έτη μέσα από τις ανάγκες που κάλυπτε σε επίπεδο εξυπηρέτησης και πρόσβασης στη γνώση και της προ υπάρχουσας συλλογής στο φυσικό της χώρο, αποτέλεσε έναν επιπλέον λόγο για χρηματοδοτική υποστήριξη μίας τέτοιας υποδομής, της δημιουργίας δηλαδή του Ψηφιακού Αποθετηρίου, που θα έδινε την δυνατότητα για τον επιπλέον εμπλουτισμό του.

Επιχειρηματικός σχεδιασμός ανάπτυξης υπηρεσίας

Προκειμένου να δημιουργηθεί μία νέα υπηρεσία ακολουθήθηκαν στάδια που ανήκουν σε ένα στρατηγικό πλάνο και κρίθηκαν απαραίτητα για την ανάπτυξη και δημιουργία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός ψηφιακού αποθετηρίου. Κυρίως από τη σκοπιά της ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου, οργάνωσης, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και προβολής του.

Τέθηκαν τα εξής ερωτήματα – που θεωρήθηκαν και στάδια δημιουργίας του Ψηφιακού Αποθετηρίου:

1. Ποιος είναι ο σκοπός δημιουργίας της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής;
2. Ποιο είναι το επιδιωκόμενο κοινό;
3. Τι είδους τεκμήρια θα περιλαμβάνει η ψηφιακή συλλογή; Υπάρχουν τεκμήρια από την υπάρχουσα συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων που πρέπει να ψηφιοποιηθούν και να τεκμηριωθούν;
4. Σε ποιες κατηγορίες θα υπάγεται το υλικό αυτό; Θα ανταποκρίνονται οι κατηγορίες αυτές στον σκοπό δημιουργίας της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής; Τί θέλουμε να αναδείξουμε; Υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ή στοιχείο του περιεχομένου που το κάνει μοναδικό;
5. Τί τεχνικός εξοπλισμός χρειάζεται για την ψηφιοποίηση και την περαιτέρω επεξεργασία των τεκμηρίων;
6. Ποια εργαλεία υπάρχουν (λογισμικό); Θα ανταποκρίνεται το λογισμικό στις παραπάνω απαιτήσεις; Τι λειτουργίες και τεχνικές εφαρμογές καλύπτει;
7. Με ποιο τρόπο θα προβάλλονται τα τεκμήρια και οι πληροφορίες γύρω από αυτά; Θα υπάρχει εύκολη και ανοιχτή πρόσβαση στο επιδιωκόμενο κοινό;
8. Τί τεχνική υποστήριξη θα υπάρχει;

Περιγραφή του Ψηφιακού Αποθετηρίου

Αναζήτηση Είσοδος ΕΛ EN

"Καλώς ήρθατε στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού"

Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη είναι μία προσπάθεια ανάδειξης της ιστορικής μνήμης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Σαρωνικού. Αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας «Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της Ιστορικής Μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού» που εκπονήθηκε τα έτη 2020-2021 από τη φοιτήτρια Λυδία Αλαγιάννη και επιβλέποντα καθηγητή τον δρ. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον» του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος.

Μετάβαση στην Αναζήτηση

Powered by ReasonableGraph.org

Εικόνα 1. Εμφάνιση αρχικής σελίδας της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Πηγή: <http://saronikos.reasonablegraph.org>

Ένα από τα σπουδαιότερα στοιχεία της δημιουργίας της συγκεκριμένης ψηφιακής συλλογής και του τρόπου παρουσίασης και δόμησης του περιεχομένου είναι η λογική της διασύνδεσης των δεδομένων (Linked Data). Η διασύνδεση των δεδομένων έγκειται στην ίδια την έννοια της διασύνδεσης των πληροφοριών και των τεκμηρίων μεταξύ τους. Στην ουσία, οι βιβλιοθήκες αυτό ακριβώς προσπαθούν να κάνουν με το να οργανώνουν και να διαχειρίζονται τεκμήρια και όγκο πληροφοριών από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, θεματικές κατηγορίες και τομείς γνώσης (Alemu & Garoufallou 2020). Αυτό έχει ως συνέπεια να υπάρχει διασύνδεση των πληροφοριών που παράγονται από τα μεταδεδομένα της περιγραφής των τεκμηρίων. Παράλληλα με αυτήν την προοπτική, τα συνδεδεμένα δεδομένα διασυνδέουν βάσεις δεδομένων και καταλόγους μεταξύ τους, δίνοντας τη δυνατότητα σε πληροφορίες και τεκμήρια που προέρχονται από διαφορετικούς οργανισμούς, να συνδέονται μεταξύ τους, ενώ παράλληλα δίνεται ακόμα μεγαλύτερη αξία στις επιμέρους συλλογές (Παπαθεοδώρου, Πεπονάκης & Σφακάκης, 2012; Καπώνης, 2017; Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 2014).

Αυτό καλείται να υπηρετήσει και η συγκεκριμένη δημιουργία του Ψηφιακού Αποθετηρίου (δείτε εικ. 2),

"Καλώς ήρθατε στο Ψηφιακό Αποθετήριο Ιστορίας του Δήμου Σαρωνικού"

Το Ψηφιακό Αποθετήριο είναι μία προσπάθεια ανάδειξης της ιστορικής μνήμης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Σαρωνικού.

Προτεινόμενες Αναζητήσεις:

🔍 Μετάβαση στην Αναζήτηση

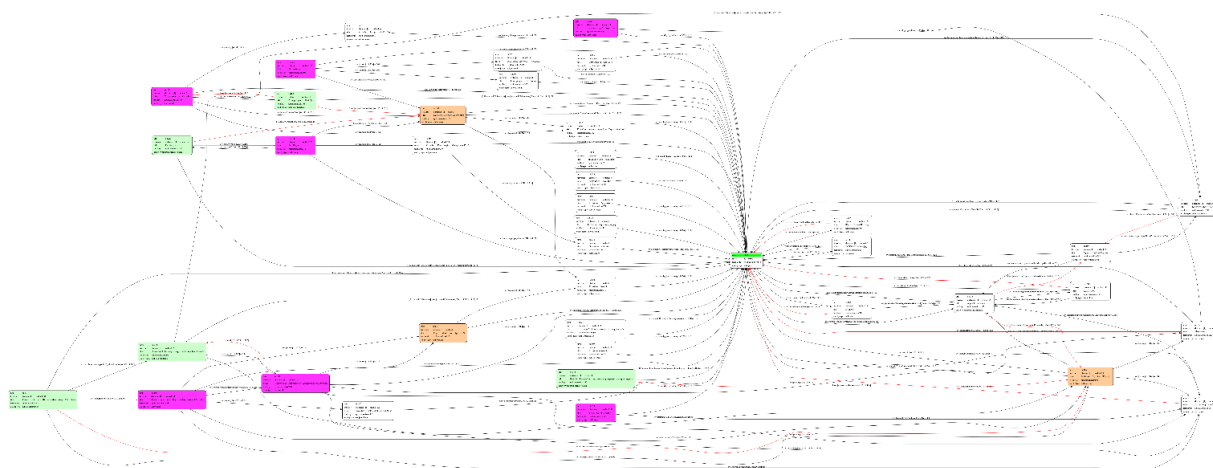
Εικόνα 2. Εμφάνιση αρχικής σελίδας του Ψηφιακού Αποθετηρίου. Πηγή: <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/>

αφού ο σκοπός της παρούσας συλλογής είναι να συγκεντρωθούν τεκμήρια και πληροφορίες γύρω από την ιστορία του Δήμου Σαρωνικού. Κατ' αυτόν τον τρόπο από την αρχή της δημιουργίας του έπρεπε να γίνει μία πρώτη καταγραφή των θεματικών κατηγοριών που θα δημιουργούνταν, των επιμέρους συλλογών, καθώς επίσης και των πληροφοριών που ενδεχομένως να αναδεικνύονταν, όπως για παράδειγμα πρόσωπα, περιοχές, οργανισμοί και σημαντικά γεγονότα και ημερομηνίες. Επιπλέον, αρκετά σημαντικό στην ύπαρξη των επιμέρους θεμάτων (με τη μορφή καθιερωμένων επικεφαλίδων ή λέξεων – κλειδίων) ήταν το κριτήριο να μπορούν να διασυνδέονται μεταξύ τους οι Οντότητες, είτε αυτές ανήκουν στις βιβλιογραφικές εγγραφές, είτε στους δημιουργούς των έργων, σε πρόσωπα και οργανισμούς, στις περιοχές και στις χρονολογίες, είτε να διασυνδέονται με άλλες πληροφορίες και εξωτερικούς συνδέσμους, όπως πληροφορίες σε άλλες ιστοσελίδες (π.χ. Wikipedia) ή άλλους οργανισμούς (π.χ. Geonames, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος κ.ά.). Επίσης, διασύνδεση μεταξύ των διαφορετικών τύπων τεκμηρίων, π.χ. έντυπο βιβλίο με ψηφιακές φωτογραφίες κοινών θεμάτων, ούτως ώστε να δημιουργείται ένα πλέγμα πληροφοριών (δείτε εικ. 3), (Ridge, 2013).

Όλες αυτές οι κατηγορίες που διασυνδέονται μεταξύ τους, αποδεικνύουν πόσο σημαντικός είναι ο σχεδιασμός της τεκμηρίωσης, αφού προσδιορίζει τις ίδιες τις ανάγκες του έργου, τη δόμηση του υλικού μέσα στην πλατφόρμα, την προβολή του και τον τρόπο που θα γίνεται η ανάκτησή του από τον τελικό χρήστη. Η ανάπτυξη της τεκμηρίωσης και η διασύνδεση των τεκμηρίων δημιουργώντας διάφορα επίπεδα σύνθεσης της πληροφορίας και του περιεχομένου, καλύπτει έναν από τους επιδιωκόμενους στόχους, να υπάρχει η δυνατότητα να προβάλλονται όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία γύρω από ένα θέμα ή έναν όρο που μπορεί να είναι πεδίο έρευνας. Το ίδιο το περιεχόμενο, και στην προκειμένη περίπτωση το υλικό που προέρχεται από την ίδια τη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων σε συνδυασμό με τεκμήρια που συρρέουν μέσω του πληθοπορισμού ή πληροφορίες που διασυνδέονται από άλλες ψηφιακές πηγές, αναδεικνύουν τη

σπουδαιότητα του ίδιου του περιεχομένου, ενώ καταδεικνύουν το πώς ένα τεκμήριο μπορεί να αφορά διαφορετικά επιστημονικά πεδία ή να διευρύνει την έρευνα και να προσδίδει νέες προοπτικές.

Εικόνα 3. Αναπαράσταση σε μορφή γραφήματος του πλέγματος διασύνδεσης πληροφοριών και όρων για την Οντότητα Place «Καλύβια». Πηγή: <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/>

Εξ' ίσου σημαντικό για μία συλλογή, είναι να αναδειχτούν στοιχεία, τεκμήρια ή πληροφορίες που είναι μοναδικά ή ιδιαίτερα και άρα είναι βαρύνουσας σημασίας στο να προβληθούν. Στην παρούσα συλλογή και γνωρίζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Δήμου Σαρωνικού και της ευρύτερης περιοχής, καθώς επίσης και της υπάρχουσας συλλογής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων, κρίθηκε σκόπιμο να επισημανθεί και να αναδειχθεί το γλωσσικό ιδίωμα/ η γλωσσική διάλεκτος της περιοχής (τα αρβανίτικα δηλαδή), πράγμα που οδήγησε στο να δημιουργηθεί αντίστοιχη αναφορά στη γλώσσα των τεκμηρίων ή σε περιεχόμενο που σχετίζεται με τη γλώσσα αυτή, όπως επίσης και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ζωής των Αρβανιτών.

Το ΨΑ αποτελείται από περιεχόμενο που συνεχώς εμπλουτίζεται. Όχι μόνο γιατί συνεχώς προστίθενται νέα τεκμήρια μέσω της υπάρχουσας συλλογής της Βιβλιοθήκης ή μέσω του πληθοπορισμού, αλλά και γιατί το πλέγμα πληροφοριών που χτίζεται γύρω από μία οντότητα μπορεί να εμπλουτιστεί όσο προκύπτουν νέες πληροφορίες και τεκμηριώνεται η εκάστοτε πληροφορία. Έτσι λοιπόν για παράδειγμα με την ανάπτυξη του ΨΑ προστέθηκε το Αρχείο του επιφανούς δημότη και αρχαιολόγου της περιοχής Χρ. Πέτρου – Μεσογειτή. Ψηφιοποιήθηκε και τεκμηριώθηκε όλο το υλικό του αρχείου, προστέθηκε στο ΨΑ, διασυνδέθηκε με τις υπάρχουσες πληροφορίες του ΨΑ, και έγινε διασύνδεση των δεδομένων του αρχείου με πληροφορίες και δεδομένα που αφορούσαν την προσωπικότητα και τις δράσεις του και ανακτήθηκαν από άλλες πηγές εκτός βιβλιοθήκης όπως για παράδειγμα από ψηφιακές βιβλιοθήκες, αρχεία, βάσεις δεδομένων, δικτυακούς τόπους, κ.α. Αυτή η διασύνδεση των δεδομένων μιας ψηφιακής συλλογής της βιβλιοθήκης μέσω των μεταδεδομένων και των διασυνδεδεμένων δεδομένων, χρησιμοποιώντας πρότυπα όπως τα εννοιολογικά μοντέλα FRBR και FRAD με τον 'έξω' ψηφιακό κόσμο, το περιεχόμενο που υπάρχει ελεύθερα στο Διαδίκτυο, καταδεικνύει τη δύναμη που έχουν, και το ρόλο που μπορούν να παίξουν οι βιβλιοθήκες στην ανάπτυξη, οργάνωση, διαχείριση ποιοτικών ψηφιακών πληροφοριών και στην ποιοτικότερη αναζήτηση και ανάκτησή τους.

Το ΨΑ στη σημερινή του μορφή μπορεί να διακριθεί στις εξής ενότητες:

Αρχειακό Υλικό, όπου αναλύεται και αναδύεται το αρχείο του Χρ. Πέτρου – Μεσογειτή όπως αυτό έχει αρχειοθετηθεί και ταξινομηθεί στους φυσικούς του φακέλους. Εδώ μπορεί κανείς να προβάλει σε δενδροειδή μορφή (δείτε εικ. 4) την αρχειοθέτηση της συλλογής και να αναζητήσει με διάφορους όρους τεκμήρια. Επίσης προβάλλονται δεδομένα και μεταδεδομένα που διασυνδέονται με τα αντίστοιχα τεκμήρια, όπως για παράδειγμα Οργανισμοί που σχετίζονται με την επαγγελματική του δραστηριότητα ή άλλα Πρόσωπα που σχετίζονταν με αυτόν. Καθώς λοιπόν ο χρήστης του Αποθετηρίου αναζητά ένα τεκμήριο και έχει τη δυνατότητα να το ανοίξει και να το διαβάσει, μπορεί να περιηγηθεί σε πλήθος άλλες πληροφορίες, όπως την γεωγραφική ή χρονολογική κάλυψη (δείτε εικ. 5). Επίσης μπορούν να συσχετιστούν μεταξύ τους τεκμήρια που αφορούν σε κοινά δεδομένα ή θεματικές (περιοχή, δημιουργό, αποστολέα, ίδια θέματα κλπ). Στο ΨΑ έχει αποτυπωθεί η αρχειακή περιγραφή του αρχείου Χρ. Πέτρου-Μεσογειτή σύμφωνα με το πρότυπο EAD/ISAD.

The screenshot displays the search interface of a digital archive. At the top, there is a search bar with the text "Αναζήτηση" and a search button. Below the search bar, a hierarchical folder structure is shown, with the following folders expanded:

- Ψηφιακό Αποθετήριο
  - Αρχείο Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογειτή
    - A1-Αρχείο Χρίστου Πέτρου Μεσογειτή
      - A1.Y1-Προσωπικό Αρχείο
        - A1.Y1.Σ1-Επαγγελματικά
          - A1.Y1.Σ1.Y1-Διδασκαλική δραστηριότητα
          - A1.Y1.Σ1.Y2-Κρήτη
          - A1.Y1.Σ1.Y3-Αθήνα
            - A1.Y1.Σ1.Y3.Φ1-Ημερολόγια ανασκαφών Αθήνας
            - A1.Y1.Σ1.Y3.Φ2-Υπηρεσιακή αλληλογραφία ως έφορος Αθηνών
            - A1.Y1.Σ1.Y3.Φ3-Πρόχειρες σημειώσεις σχετικά με την Αττική**
            - A1.Y1.Σ1.Y3.Φ4-Σημειώσεις για επιγραφές από την Αττική
            - A1.Y1.Σ1.Y4-Ναύπλιο

The search results section shows the following filters and results:

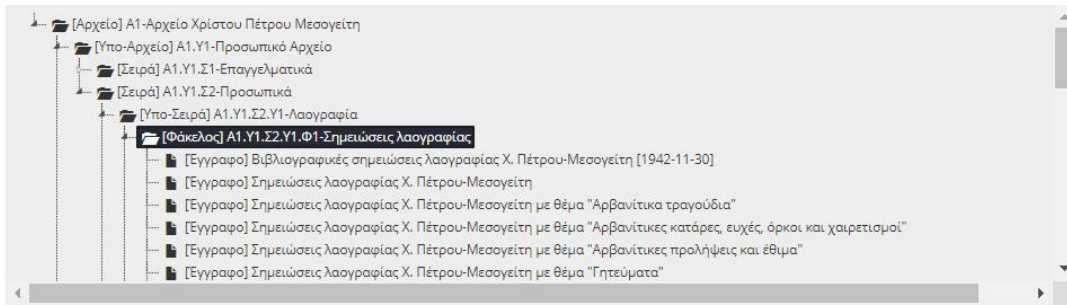
Εφαρμοζόμενα φίλτρα: **A1.Y1.Σ1.Y3.Φ3-Πρόχειρες σημειώσεις σχετικά με την Αττική** Βρέθηκαν 12 αποτελέσματα

Σχετικότερες οντότητες

Αναγνωριστικό	Τύπος
A1.Y1.Σ1.Y3.Φ3-Πρόχειρες σημειώσεις σχετικά με την Αττική	Φάκελος
Αναγνωριστικό: A1.Y1.Σ1.Y3.Φ3 Αρχείο: Αρχείο Χρίστου Πέτρου Μεσογειτή Μέρος του: Αθήνα	
Σημειώσεις Χ. Πέτρου-Μεσογειτή με θέμα "Περιγραφή εκκλησίας Υπαπαντής"	Έγγραφο (φυσικό αρχείο)
Συγγραφέας: Πέτρου - Μεσογειτής, Χρίστος Ν. (1909-1944) Τύπος: Σημειώσεις Συλλογή: Αρχείο Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογειτή Αναγνωριστικό: A1.Y1.Σ1.Y3.Φ30003 Αρχείο: Αρχείο Χρίστου Πέτρου Μεσογειτή Μέρος του: Πρόχειρες σημειώσεις σχετικά με την Αττική	

Φίλτρα

- Συλλογές
  - Αρχείο Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσογειτή 12
- Τύπος οντοτήτων
  - Τεκμήριο 11
  - Αρχειακό Υλικό 1

Είδος οντότητας:	Αρχαιολογικό υλικό
Τίτλος:	Σημειώσεις λαογραφίας
Κωδικός αναγνώρισης:	A1.Y1.Σ2.Y1.Φ1

Εικόνα . 4^α και 4^β. Δενδροειδής ανάπτυξη του Αρχείου Χρίστου Πέτρου-Μεσοείτη και ο τρόπος προβολής των αντίστοιχων φακέλων και σειρών. Πηγή: <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/>

Είδος οντότητας:	Φυσικό τεκμήριο
Φορέας Αρχείου:	Αρχαιολογικές Συλλογές Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλιβίων
Κωδικός αναγνώρισης:	A1.Y1.Σ2.Y4.Φ20003
Τύπος:	Κείμενο
Συλλογή:	Αρχείο Χρίστου Ν. Πέτρου - Μεσοείτη
Γλώσσα του έργου:	Ελληνικά
Ημερομηνία τεκμηρίου:	05 Οκτωβρίου 1821 - 17 Μαρτίου 1823
Μορφή έργου:	Προσωπικά τεκμήρια
Τυπολογία έργου:	Ημερολόγια
Χρονολογική κάλυψη:	Τουρκοκρατία Ελληνική Επανάσταση του 1821
Γεωγραφική κάλυψη:	Καλόβια Αίγινα (Νησί) Κουβαράς (Χωριά)
Θέματα:	Λαογραφία Ιστορία
Τύπος γραφής:	Χειρόγραφη
Εικονογράφηση:	Δεν περιέχει εικονογράφηση
Φυσική περιγραφή:	6 σελίδες
Γνησιότητα τεκμηρίου:	Πρωτότυπο

Εικόνα 5. Παράδειγμα εγγραφής. Πηγή: <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/>

Ενότητα Πρόσωπα, στην οποία παρουσιάζονται όλα τα Πρόσωπα για τα οποία έχουν δημιουργηθεί αντίστοιχες εγγραφές. Εδώ αναπτύσσονται Πρόσωπα σχετικά με την ιστορία της περιοχής, αλλά και Πρόσωπα τα οποία σχετίζονται ως δημιουργοί ή αναφέρονται στα τεκμήρια που έχουν περιγραφεί και τεκμηριωθεί. Στην Οντότητα «Πρόσωπα» μπορεί να καταγραφεί το βιογραφικό ή άλλες σχετικές πληροφορίες με την ζωή των προσώπων, να συνδεθούν αυτά με άλλους Οργανισμούς που σχετίζονταν ή να δημιουργηθεί το γενεαλογικό τους δέντρο, συσχετίζοντας Πρόσωπα με άλλα Πρόσωπα. Μπορεί να αφορά Πρόσωπα που κατέχουν μία φωτογραφία η οποία προέκυψε ως τεκμήριο στο Αποθετήριο μέσω πληθοπορισμού ή να αφορά δημιουργό ενός τεκμηρίου (συγγραφέα, επιμελητή, φωτογράφο κ.ά). Κι εδώ εμφανίζεται ένα πλέγμα δεδομένων που δίνει τη δυνατότητα να συσχετιστούν πληροφορίες μεταξύ τους.

Βιβλιογραφικά έργα. Σε αυτήν την ενότητα συγκεντρώνονται βιβλία, εκδόσεις, μέρη βιβλίων, ανάτυπα, αυτοτελείς ή περιοδικές εκδόσεις, όπου είτε αφορούν έργα έντυπης μορφής που ψηφιοποιήθηκαν, είτε σχετικά τεκμήρια που αφορούν στην ιστορία, τη λαογραφία και τον πολιτισμό του Δήμου Σαρωνικού, είτε τεκμήρια που ήταν ήδη δημοσιευμένα στο Διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προηγούμενες κατηγορίες (όπως για παράδειγμα πρακτικά επιστημονικών συναντήσεων). Η καταλογογράφηση τους πραγματοποιήθηκε με το πρότυπο RDA και το εννοιολογικό σχήμα FRBR.

Φωτογραφίες/ Οπτικοακουστικό Υλικό. Εδώ συγκεντρώνονται όλες οι ψηφιοποιημένες φωτογραφίες που έχουν συγκεντρωθεί είτε μέσω του πληθοπορισμού, είτε από αυτές που ανήκαν στο αρχείο της Βιβλιοθήκης, ενώ οπτικοακουστικό υλικό το οποίο έχει τεκμηριωθεί, μπορεί να αποτελέσει κι αυτό σημαντικό περιεχόμενο το οποίο διασυνδέεται εξ' ίσου στις διάφορες θεματικές.

Οργανισμοί. Τέλος στην ενότητα αυτή, συγκεντρώνονται όλοι οι Οργανισμοί που αναφέρονται ή έχουν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της καταλογογράφησης και της τεκμηρίωσης, όπου συγκαταλέγονται Δήμοι και δημόσιες υπηρεσίες, ιδιωτικοί φορείς ή πολιτιστικοί και πνευματικοί σύλλογοι. Η σημασία του να διασυνδέονται όλοι αυτοί μεταξύ τους έγκειται στο γεγονός ότι αφενός ο χρήστης του αποθετηρίου έχει μία σφαιρική άποψη της πληροφορίας που καλείται να ερευνησει και άρα από που μπορεί να προέρχεται και αφετέρου συνδέει διαφορετικούς φορείς μεταξύ τους, δημιουργώντας κι εδώ ένα ευρύτερο πλέγμα πληροφοριών και σχέσεων.

Περιγραφή Πλατφόρμας

Το Ψηφιακό Αποθετήριο αναπτύχθηκε πάνω στην web πλατφόρμα ελεύθερου λογισμικού Reasonable Graph (Reasonable Graph Thinking ontologies, 2021).

Η πλατφόρμα οργανώνει το αποθετήριο ως ένα ανοικτό διασυνδεδεμένο σημασιολογικό σύνολο δεδομένων. Η οντολογία του ΨΑ έχει προκύψει από τη σύνθεση του προτύπου EAD/ISAD για την αρχειακή περιγραφή των φυσικών αρχειακών συλλογών, το σημασιολογικό μοντέλο FRBR/FRSAD/FRAD (οντότητες work-expression-manifestation-item, person-family-organisaton, concept-genre-place-event-object) και την προσθήκη ειδικών οντοτήτων για κάθε τύπο αρχειακού τεκμηρίου (φωτογραφία, επιστολή, καρτ ποστάλ, αφίσα, φυλλάδιο,

πρόγραμμα εκδήλωσης, κ.ά.). Στα αρχειακά τεκμήρια γίνεται διάκριση μεταξύ φυσικών, ψηφιοποιημένων (digitized) και εγγενών ψηφιακών (born-digital), ενώ υπάρχει ταξινόμια και στους τύπους των τεκμηρίων (γραφιστικό υλικό με εξειδικεύσεις για πόστερ, καρτ ποστάλ, φυλλάδιο, πρόγραμμα, κ.ά. ή αλληλογραφία με εξειδικεύσεις για επιστολή, καρτ ποστάλ, φάκελο).

Οι φόρμες εισαγωγής δεδομένων (data entry forms) και οι σελίδες εμφάνισης των εγγραφών είναι πλήρως προσαρμοσμένες στο υλοποιούμενο σημασιολογικό μοντέλο. Η πλατφόρμα επιτρέπει την εύκολη επέκταση, αλλαγή και προσθήκη φορμών και άρα του υποστηριζόμενου μοντέλου. Κάθε τύπος αντικειμένου έχει πλήρως εξειδικευμένη φόρμα εισαγωγής με ειδικά πεδία και συσχετίσεις με άλλες οντότητες. Υπάρχει υποστήριξη για ταξονομίες ενώ υποστηρίζονται εξειδικευμένοι viewers για κάθε τύπο ψηφιακού αρχείου (bitstream).

Τα παραπάνω επιτρέπουν τον εμπλουτισμό των τεκμηρίων μέσω της ανάπτυξης του πλαισίου (context) εντός του οποίου υπάρχουν. Έτσι επιτρέπεται η διεπιστημονική προσέγγιση και τεκμηρίωση της συλλογής της βιβλιοθήκης: βιβλιοθηκονομικά, ιστορικά, ανθρωπολογικά, λαογραφικά, μουσικολογικά, κ.ά..

Το αποτέλεσμα που παρουσιάζεται στον επισκέπτη είναι σαν ένα μικρό wikipedia, επιτρέποντας την διάτρευση των εγγραφών μέσω των συσχετίσεων που υπάρχουν από τη μια στην άλλη, π.χ. από ένα τεκμήριο προς το δημιουργό του ή από ένα βιβλίο στον τόπο έκδοσής του (δείτε εικ. 6).

The screenshot shows a library catalog record for the book "Μνήμες τρύγου στα Μεσώγεια Αττικής - 1η έκδ..." by M. Moutakas. The record includes a metadata table with fields like "Είδος οντότητας", "Τύπος έκδοσης", "Συγγραφέας", etc. Below the table is a "Περιλήψη" (Summary) section with a detailed description of the book's content and its significance. At the bottom, there are buttons for "Admin" and "Edit", and a status bar indicating "Status: finish" and "Submitted by: alagianni".

Είδος οντότητας:	Έκδοση
Τύπος έκδοσης:	Βιβλίο έντυπο
Συγγραφέας:	Μπούκης, Δημήτριος Γ.
Έκδοση:	1η έκδ.
Δημοσίευση:	Καλύβια: ΑΩ εκδόσεις, 2015
Τόπος έκδοσης:	Καλύβια
Εκδότης:	ΑΩ εκδόσεις
Φυσική περιγραφή:	137 σ. : 24 εκ.
ISBN:	978-960-9484-60-2
Διαθεσιμότητα έκδοσης:	Δημοτική Βιβλιοθήκη Καλυβίων → Πατήστε εδώ
Ταξινόμηση Dewey:	634.8

Περιλήψη:
την έκδοση αυτή καταγράφεται η δομή του Μεσογειακού τόπου, με τους ξεχωριστούς αμπελώνες, η όλη διαδικασία της αμπελοκαλλιέργειας τα μέσα πραγμάτωσής της και, κυρίως, η διαδικασία του τρυγητού και της οENOποίησης, όπως γίνονταν πριν τη μηχανοκίνηση.
Κύριο στοιχείο στην προσπάθεια αυτή, υπήρξε η φωτογραφική απεικόνιση όλων των δεδομένων της ζωής και των διεργασιών που πραγματοποιούνται στον Μεσογειακό τόπο και που σήμερα, δυστυχώς, χάνονται. Απώλειες οφειλόμενες στις σύγχρονες ωφελμιστικές εξελίξεις και στην ανθρώπινη αδιαφορία για τη διατήρηση των παραδόσεων. Όμως, οι παραδόσεις μας δίνουν τις ειδικές γνώσεις, τις πολλαπλές εμπειρίες και τις αναγκαίες βάσεις, για τη συνέχιση του αυθεντικού τρόπου ζωής των Μεσογειακών.
Καταγράφεται ό,τι χάθηκε και γίνεται προσπάθεια να περιιασθεί, με κάθε τρόπο, ό,τι έχει απομείνει. Η φωτογραφία, οι ειδικές γνώσεις, τα εναπομείναντα χρηστικά αντικείμενα και κάθε άλλο στοιχείο που μπορεί να μας σπηρίξει στο μέλλον, ως ξεχωριστούς οENOπαραγωγούς, ως Μεσογειακές κοινότητες της αττικής γης, προβάλλονται και λαμβάνονται υπόψη, για μελλοντική αξιοποίηση. Επιδιώκουμε τη δημιουργία ενός αναγκαίου Μουσείου αμπέλου και οίνου. Είναι απαραίτητη η διαφύλαξη, έστω και ένα της καταγραφής, όλων των υπαρχουσών γνώσεων και στοιχείων. Να μην αφηθούν στη λήθη του χρόνου όλα πολύτιμα μας δόθηκαν από τους προγόνους μας.

Αποτελεί έκδοση του έργου:
Μπούκης, Δημήτριος Γ. Μνήμες τρύγου στα Μεσώγεια Αττικής

Admin Edit Status: finish Submitted by: alagianni

Εικόνα 6. Παράδειγμα εγγραφής τεκμηρίου. Πηγή: <https://apothetirio.kalivialibrary.gr/>

Επίσης ο συνδυασμός των μοντέλων επιτρέπει την απλοποίηση της αναγκαίας υποδομής αφού η καταγραφή τόσο της φυσικής οργάνωσης του αρχείου όσο και ο εμπλουτισμός των τεκμηρίων γίνονται σε μία και μόνο εφαρμογή.

Εσωτερικά τα δεδομένα οργανώνονται σε γράφο, ενώ μπορούν να αναπαρασταθούν σε μορφές όπως RDFa, RDF/XML, JSON-LD. Υπάρχει ειδικό module για την διαχείριση του γράφου, το οποίο μεταξύ άλλων επιτρέπει τον ορισμό λογικών κανόνων και τη διενέργεια λογικού συμπερασμού πάνω στα μεταδεδομένα (Maistrelis, Leonidakos, Spyropoulos, Papazis, Brattis & Kyritsis, 2016).

Η πλατφόρμα προσφέρει αναζήτηση με φίλτρα (faceted search) καθώς και αναζήτηση πλήρους κειμένου στο σώμα των τεκμηρίων (full text search) ενσωματώνοντας ένα module Solr.

Άλλα σημαντικά στοιχεία της πλατφόρμας είναι η δυνατότητα για άντληση δεδομένων από εξωτερικές πηγές όπως wikidata, GeoNames και πηγές Z39.50, η υποστήριξη της εξαγωγής των μεταδεδομένων και τεκμηρίων σε άλλα πρότυπα και η διασύνδεση του αποθετηρίου με τρίτα συστήματα όπως το Europeana με το μοντέλο EDM και το searchculture.gr με το πρότυπο Dublin Core. Η πλατφόρμα προσφέρει διασύνδεση μέσω JSON web api και OAI-PMH. Υποστηρίζει απόδοση handle.net κωδικών σε τεκμήρια και ενσωμάτωση υδατογραφήματος σε αυτά.

Επίλογος

Η αξία του περιεχομένου μίας ψηφιακής συλλογής εδραιώνεται ακόμα περισσότερο όταν αυτή παρουσιάζεται με απτό και κατανοητό τρόπο στο μέσο χρήστη, εξασφαλίζοντας όμως ταυτόχρονα και την τεκμηρίωση.

Έχοντας διανύσει όλα τα στάδια ανάπτυξης ενός ψηφιακού αποθετηρίου, από τη συγκέντρωση υλικού και τον τρόπο αύξησης της συλλογής των τεκμηρίων μέχρι την διαχείριση της και την τελική απεικόνιση και προβολή του υλικού στο χρήστη, ξαναγυρνάμε στο πρωταρχικό ερώτημα, γιατί δημιουργούμε ψηφιακές συλλογές. Η απάντηση έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι, στη σύγχρονη εποχή που κατακλυζόμαστε από αμέτρητες πληροφορίες (μεγάλων δεδομένων), η αξία οργάνωσης συλλογών με κυριότερο σκοπό την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης (ατομικής και κυρίως συλλογικής) είναι ουσιαστικά ένας τρόπος να διατηρούμε τη μνήμη ενάντια στη λήθη. Από το πλήθος πληροφοριών που διακινούνται και από το πλήθος των ανθρώπων που δημοσιεύουν, είναι σημαντικό οργανισμοί όπως αυτοί των δημόσιων και λαϊκών βιβλιοθηκών που ούτως ή άλλως αποτελούν θεσμοί συγκέντρωσης τεκμηρίων, να αποτελούν κόμβους μέσω των συλλογών τους έγκυρης, επιστημονικής, πλουραλιστικής γνώσης. Αυτός είναι άλλωστε κι ο απώτερος σκοπός τους, η διάδοση της γνώσης και η απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτήν. Ένας τρόπος να καταστεί εφικτό αυτό, είναι και με το να δημιουργούνται στο ψηφιακό περιβάλλον ΨΑ με συλλογές που θα κάνουν ευρύτερα γνωστό το υλικό που έχουν στο φυσικό τους χώρο, αλλά και να το αναπτύσσουν ακόμα περισσότερο με επιπλέον τεκμήρια διασυνδεδεμένα από το Διαδίκτυο.

Ένα σημαντικό λοιπόν συμπέρασμα που προκύπτει κυρίως μέσα από τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν και την εμπειρία που αποκτήθηκε δουλεύοντας μέσα από τον πληθοπορισμό, είναι η αλληλεπίδραση με το κοινό και ο τρόπος ανάδειξης της αξίας της ουσιαστικής συνεργασίας αλλά και της ανταλλαγής απόψεων και γνώσης. Από τη μία μεριά υπάρχει μία Δημοτική Βιβλιοθήκη που κατέχει υλικό για την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου και από την άλλη μεριά υπάρχει πλήθος κόσμου που είτε βιωματικά, είτε έχοντας τεκμήρια από προηγούμενες γενιές, είναι σε θέση και έχει τη διάθεση και το ενδιαφέρον να τα μοιραστεί με το ευρύτερο κοινό. Η διερεύνηση του τρόπου που το κοινό αλληλοεπιδρά μεταξύ του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στην προσπάθειά του να αναπτύξει ακόμα μεγαλύτερη πληροφορία γύρω από γεγονότα και πρόσωπα που ανήκουν είτε σε βιωμένες εμπειρίες, είτε να τα μεταφέρει από γενιά σε γενιά, αποδεικνύει την ανάγκη για έγκυρη τεκμηρίωση και διασύνδεση πολλών τεκμηρίων με άλλες πηγές. Αυτή την ανάγκη έρχεται να καλύψει η δημιουργία του συγκεκριμένου Ψηφιακού Αποθετηρίου. Η επαναχρησιμοποίηση των μεταδεδομένων και των πληροφοριών που παράγονται από αυτή την ψηφιακή συλλογή, όπως και η ίδια η συνεισφορά του κοινού σε υλικό και περιεχόμενο, δίνει αξία και στην υπάρχουσα συλλογή (τη συμβατική) της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, αλλά και σε αυτές που υπάρχουν στις κλειστές ομάδες και στην κατοχή ατόμων και φορέων. Ο συγκερασμός και η διασύνδεση όλων αυτών μεταξύ τους, γεννάει ακόμα μεγαλύτερη γνώση και αξία και αποδεικνύει την σημαντικότητα της συνεργασίας.

Κατ' αυτόν τον τρόπο αυξάνεται σημαντικά η γνώση και η ίδια η χρήση της συλλογής (ακόμα και αυτής που ήδη υπάρχει στο φυσικό χώρο της Βιβλιοθήκης), ενώ αναπτύσσεται μεγαλύτερο ενδιαφέρον και για την ίδια την ύπαρξη και ενίσχυση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Καθοριστικό ρόλο επίσης παίζει και η συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών ειδικοτήτων και επαγγελματιών στην ανάπτυξη μίας ψηφιακής συλλογής, κι αυτό φάνηκε ιδιαίτερα στην προκειμένη περίπτωση. Η σύμπραξη και η ανταλλαγή γνώσεων και ιδεών μεταξύ των πληροφορικών και των επιστημόνων της πληροφόρησης για να αναπτυχθεί η περιγραφή των τεκμηρίων με όσο το δυνατόν καλύτερη στόχευση, καταδεικνύει πόσο σημαντικό είναι να συνυπάρχουν και να συνθέτονται από κοινού οι εξειδικευμένες γνώσεις.

Τέλος συμπεραίνει κανείς το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του επιστήμονα της πληροφόρησης που καλείται να διαδραματίσει ακόμα πιο διευρυμένο ρόλο στο νέο ψηφιακό περιβάλλον. Η εργασία του γύρω από τη συλλογή, οργάνωση, διαχείριση πλήθος πληροφοριών αλλά και προβολή τεκμηρίων με σκοπό να συμβάλλει στην παροχή και προβολή σε πιο διευρυμένο κοινό και πέρα από τα όρια της εργασιακής του σχέσης, του προσδίδουν ακόμα μεγαλύτερη ευθύνη σε αυτό που καλείται να κάνει. Αυτό στην ουσία είναι και ένας λόγος γιατί θα πρέπει να αυξάνεται από τη μία μεριά η συμμετοχή και η ενασχόληση όλο και περισσότερο εξειδικευμένων επιστημών και κυρίως επιστημόνων της πληροφόρησης σε βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία και γενικά πολιτιστικούς οργανισμούς, ενώ από την άλλη μεριά, αυτή είναι και μία ακόμα πιο ουσιαστική απόδειξη, κατά πόσο θα πρέπει οι επαγγελματίες της πληροφόρησης να συνεχίζουν να εκπαιδεύονται και να εξειδικεύονται σε τεχνολογικές εξελίξεις προκειμένου να παρακολουθούν όχι μόνο τις ραγδαίες αλλαγές που

υφίστανται και βοηθάνε στην δουλειά τους, αλλά και τις ίδιες τις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω από τον τρόπο περιγραφής των τεκμηρίων, προκειμένου να γίνονται ακόμα καλύτεροι στον τομέα αυτό.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Alemu, G. & Garoufallou, E. (2020). The future of interlinked, interoperable and scalable metadata, *International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies*, 14(2), pp.81-87. DOI: <https://www.inderscienceonline.com/doi/abs/10.1504/IJMSO.2020.108340>
- Banerjee, K. & Reese, T. (2019). *Building Digital Libraries: a how-to-do-it manual for librarians*. Chicago: ALA.
- Calhoun, K. (2014). *Exploring Digital Libraries: foundations, practice, prospects*. Chicago: Neal-Schuman.
- Garoufallou, E, Asderi, S, & Koutsomiha, D (2012). Digital libraries and knowledge management in multicultural environments: librarian's perspectives. *Journal of Integrated Information Management*, vol.1, pp.1-9. Διαθέσιμο σε: <http://ejournals.uniwa.gr/index.php/JIIM/article/view/3056>
- Holley, R. (2010). Crowdsourcing: How and Why Should Libraries Do It?. *D-Lib Magazine* 16, (3/4). Διαθέσιμο σε: <http://www.dlib.org/dlib/march10/holley/03holley.html>
- IFLA. (2014). *Guidelines for Planning the Digitization of Rare Book and Manuscript Collections*. (Report). [χ.τ.]: IFLA.
- Maistrelis K., Leonidakos S., Spyropoulos V., Papazis N., Brattis P. & Kyritsis T. (2016) Reasonable Graph: a Knowledge Repositories Management Framework, 10th International Conference On Metadata and Semantics Research, Goettingen, November 2016. <http://www.mtsr-conf.org/2016/archived/index.php/programme.html>
- Ridge, M. (2013). From tagging to theorizing: deepening engagement with cultural heritage through crowdsourcing. *The Museum Journal* 54, (4). Διαθέσιμο σε: http://oro.open.ac.uk/39117/2/cura_12046.pdf.
- Zakaria, N. & Abdullah, C. (2018). Crowdsourcing and Library Performance in Digital Age. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development* 7, (3). Διαθέσιμο σε: <http://dx.doi.org/10.6007/IJARPEd/v7-i3/4353>
- Αλαγιάννη, Λυδία (2020). Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ανάδειξη της Ιστορικής Μνήμης με υπηρεσίες πληθοπορισμού: το παράδειγμα του Δήμου Σαρωνικού. Διπλωματική Εργασία ΠΜΣ. Επιβλέπων Εμμανουήλ Γαρουφάλλου. Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος.
- Βαλατσού, Δ. (2014). *Ανάδυση νέων μνημονικών τόπων στο διαδίκτυο*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. (2014). *Ανοικτά και Διασυνδεδεμένα Πολιτιστικά Δεδομένα*. (Φυλλάδιο). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
- Καπώνης, Α. (2017). *Ανοικτά Διασυνδεδεμένα Δεδομένα (Open Linked Data)*. Μεταπτυχιακή διατριβή. [χ.τ.]: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Κουλούρης, Α. & Γαρουφάλλου, Ε. (2010). Ψηφιακές βιβλιοθήκες και πολυπολιτισμικότητα: η ανάπτυξη της Europeana μέσω του προγράμματος EuropeanaLocal. *Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση*. 22:8-13.

Κουτούπης, Ε. (2019). Μελέτη Αποθετηρίων Γνώσης και Πολιτισμού και Διεπαφή Συγκομιδής Ψηφιακών Πόρων. Μεταπτυχιακή διατριβή. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών - Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής.

Παπαθεοδώρου, Χ. & Πεπονάκης, Μ. & Σφακάκης, Μ. (2012). Σεμινάριο: δεδομένα Βιβλιοθηκών στο μελλοντικό ψηφιακό περιβάλλον. Διαθέσιμο σε: <https://www.slideshare.net/gtsak/frbr-seminar-lisurpatras>

Ηλεκτρονικές Πηγές

Reasonable Graph Thinking ontologies (2021). Διαθέσιμο σε: <https://reasonablegraph.org>

Σύντομα Βιογραφικά

Λυδία Αλαγιάννη

Είναι κάτοχος Πτυχίου Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΤΕΙ Αθήνας και κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος. Εργάζεται στο χώρο των βιβλιοθηκών από το 2004, ενώ από το 2006 είναι υπεύθυνη της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καλυβίων του Δήμου Σαρωνικού.

Κώστας Μαϊστρέλης

Είναι απόφοιτος του τμήματος Πληροφορικής του ΤΕΙ Αθηνών. Έχει 20+ χρόνια εμπειρίας στην σχεδίαση και υλοποίηση έργων πληροφορικής. Είναι επικεφαλής σχεδίασης και ανάπτυξης της open-source πλατφόρμας διαχείρισης οντολογιών και σημασιολογικών δεδομένων ReasonableGraph.org. Είναι ενεργός στις κοινότητες ανοικτού λογισμικού, είναι ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου Χρηστών Linux Ελλάδος (HELLUG), ενώ διατέλεσε εκπρόσωπος τύπος της PostgreSQL στην Ελλάδα.

Σίμος Λεωνιδάκος

Είναι απόφοιτος του τμήματος Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στα Πληροφοριακά Συστήματα. Από το 2014 είναι μέλος της ομάδας altsol. Έχει συμμετάσχει στην ανάπτυξη σχετικών έργων, όπως της ψηφιακής βιβλιοθήκης Accessible Multi-Modal Electronic Library βασισμένη στα σημασιολογικά πρότυπα FRBR-FRSAD-FRAD για το ΣΕΑΒ, το ψηφιακό αποθετήριο της βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών και το ψηφιακό αποθετήριο του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Συμμετέχει στην ανάπτυξη της open-source web πλατφόρμας αποθετηρίων ReasonableGraph.

Νίκος Παπάζης

Απόφοιτος του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει 20+ χρόνια εμπειρίας στην σχεδίαση, υλοποίηση και διαχείριση έργων πληροφορικής. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται με την σχεδίαση και ανάπτυξη της open-source πλατφόρμας διαχείρισης οντολογιών και σημασιολογικών δεδομένων ReasonableGraph.org. Έχει παρουσιάσει ημερίδες και οργανώσει σεμινάρια σε σχέση με σημασιολογικά πρότυπα στο χώρο των πολιτιστικών οργανισμών, ενώ έχει συμβολή σε επιστημονικά άρθρα.

Παντελής Μπράττης

Είναι απόφοιτος του τμήματος Βιβλιοθηκονομίας του ΤΕΙ Αθηνών και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στην Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέτει πολυετή εμπειρία στη διαχείριση συστημάτων αυτοματοποίησης βιβλιοθηκών και αρχείων. Έχει συνεργαστεί με πολλούς σχετικούς οργανισμούς όπως τη βιβλιοθήκη του Πάντειου Πανεπιστημίου (2003-2009), τη βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού

Ινστιτούτου (2002-2006). Υπήρξε υπεύθυνος του Συλλογικού Καταλόγου των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών από το 2007 μέχρι το 2014. Από το 2017 είναι διδάσκων του τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Επιστημών Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Επίσης είναι μέλος της ομάδας ανάπτυξης της πλατφόρμας ReasonableGraph.org, της εταιρείας AltSol καθώς και διαχειριστής του Αποθετηρίου Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας (ΑΣΕΛίς). '

Εμμανουήλ Γαρουφάλλου

Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος. Είναι General Chair του Διεθνούς Συνεδρίου με κριτές Metadata and Semantics Research, Editor-in-Chief του περιοδικού "International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies" (IJMSO) και Area Editor "Open and Social Data: Data sharing" του περιοδικού "Data Technologies and Applications".

